

Kapitola 10

Mnohost trestných činů

Trestně odpovědný pachatel může spáchat jeden trestný čin, ale může spáchat i více trestných činů, a to buď jedním nebo více skutky. V těchto případech hovoříme o tzv. souběhu trestných činů, neboli o konkurenci trestných činů.³²

Souběhem nazýváme případy, kdy pachatel spáchal více trestných činů ještě před tím, než byl za některý z nich odsouzen pravomocným rozsudkem prvostupňového soudu, nebo dříve, než mu byl doručen trestní příkaz. Hranicí je právě právní moc odsuzujícího rozsudku nebo doručení trestního příkazu.

Od souběhu je třeba odlišit tzv. **recidivu**, kdy se pachatel dopustí dalších trestných činů, ale až po právní moci odsuzujícího rozsudku či doručení trestního příkazu.

10.1. Souběh

Souběh může být buď vícečinný nebo jednočinný. Z hlediska skutkových podstat trestných činů rozlišujeme souběh stejnorodý (pachatel naplňuje stejné skutkové podstaty) a nestejnorodý (pachatel svým jednáním naplňuje jiné skutkové podstaty). Smyslem souběhu je plně vystihnout povahu a závažnost pachatelova jednání, přičemž někdy postačí, pokud je skutek posouzen pouze podle jednoho nebo několika v úvahu přicházejících kvalifikací trestných činů.

Pro posuzování souběhu je důležitý pojem skutek.

U jednočinného souběhu se pachatel vždy dopouští jednoho skutku, ovšem buď naplní vícekrát stejné ustanovení TZ, pak se hovoří o stejnorodém jednočinném souběhu (např. usmrcení několika lidí za použití bomby), nebo poruší více ustanovení TZ (usmrtí osobu A., ublíží na zdraví osobě B. A ještě poškodí věc patřící osobě C.).

V případě vícečinného souběhu stejnorodého pachatel více skutky naplní skutkové podstaty stejného trestného činu (např. krádež), tedy opakuje trestnou činnost.

V případě vícečinného souběhu nestejnorodého se pachatel dopustí rozličných jednání (krádež, loupež, neoprávněné držení platební karty).

Souběh má ty účinky, že se neukládají tresty za každý trestný čin, ale ukládá se buď trest úhrnný, nebo souhrnný.

10.2. Úhrnný a souhrnný trest

Odsuzuje-li soud pachatele za dva nebo více trestných činů v jednom řízení, ukládá úhrnný trest podle toho zákonného ustanovení, které se vztahuje na trestný čin z nich nejpřísněji trestný (zásada absorbce). Vedle trestu přípustného podle takového zákonného ustanovení lze v rámci úhrnného trestu uložit i jiný druh trestu, jestliže jeho uložení by bylo odůvodněno některým ze souzených trestných činů (zásada kumulace). Jsou-li dolní hranice trestních sazeb odnětí svobody různé, je dolní hranicí úhrnného trestu nejvyšší z nich (zásada asperace). Neumožňuje-li tento zákon za některý z takových trestných činů

³² Chmelík, J. a kol. Trestní právo hmotné – Obecná část. Praha: Linde, 2007, str. 107.

uložit jiný trest, než je trest odnětí svobody, nemůže být úhrnným trestem jiný z trestů uvedených v § 27 TZ jako trest samostatný.

Soud uloží souhrnný trest podle zásad uvedených výše, jestliže odsuzuje pachatele za trestný čin, který spáchal dříve, než byl soudem prvního stupně vyhlášen odsuzující rozsudek za jiný jeho trestný čin. Tedy pachatel se dopustil trestného činu ještě před vyhlášením rozsudku za jiný trestný čin, ovšem doposud za něj nebyl stíhán.

Spolu s uložením souhrnného trestu soud zruší výrok o trestu uloženém pachateli rozsudkem dřívějším, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Souhrnný trest nesmí být mírnější než trest uložený rozsudkem dřívějším. V rámci souhrnného trestu musí soud vyslovit trest ztráty čestných titulů a vyznamenání, ztráty vojenské hodnosti, propadnutí majetku nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, jestliže takový trest byl vysloven již rozsudkem dřívějším.

10.3. Recidiva

Za zvláštní případ mnohosti trestných činů je považována recidiva. Jedná se o případ, kdy pachatel poté, co byl soudem pravomocně uznán vinným a odsouzen za předcházející trestný čin, se dopustí znovu trestné činnosti. To ovšem neplatí v případě, kdy se na něj hledí, jako by nebyl odsouzen, tedy v případě zahlazení odsouzení.

V některých případech je vyžadována tzv. speciální recidiva, která je zákonným znakem skutkových podstat. Tato speciální recidiva bývá vyjádřena slovy „byl za takový čin potrestán“.

Rozhodující je tedy okamžik právní moci odsuzujícího rozsudku. Může se také stát, že pachatel po vyhlášení rozsudku spáchá další trestný čin, byť tento rozsudek ještě není pravomocný. Zde hovoříme o tzv. recidivě nepravé. Ovšem v obou těchto případech soud ukládá tzv. další trest.

Recidiva je obecnou přitěžující okolností a soud k ní může přihlídnout při ukládání trestu. Pokud je však předcházející odsouzení již znakem skutkové podstaty, nemůže k recidivě již soud přihlídnout jako k okolnosti přitěžující, protože by došlo k porušení zákazu dvojího přičítání.

Recidiva je dále okolností podmiňující užití vyšší trestní sazby, jedná-li se o zvlášť nebezpečného recidivistu. V tomto případě dochází ke zvýšení horní hranice trestní sazby o 1/3 a uložení trestu v horní polovině takto zvýšené trestní sazby (§ 42 TZ). Při výkonu trestu je recidiva též diferenciatní okolností, neboť zvlášť nebezpeční recidivisté jsou zařazováni do věznice se zvýšenou ostrahou.

10.4. Další trest

Podstatou dalšího trestu je zákaz uložení takové výměry trestu stejného druhu, jež by spolu s dosud nevykonaným zbytkem převýšila nejvyšší dovolenou výměru danou TZ pro tento druh trestu. Tedy v případě trestu obecně prospěšných prací nesmí celkový počet hodin přesáhnout 400, u trestu odnětí svobody 15 let. V případě trestu výjimečného od 15 do 25 let je touto hranicí 25 let.

